

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)
SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)
SSN Paweł Wiliński

w sprawie **M. W.**
obwinionego z art. 94 § 1 k.w.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 21 lutego 2024 r.,
kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego
od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży
z dnia 20 września 2023 r., sygn. akt II Ka 207/23,
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Zambrowie
z dnia 14 czerwca 2023 r., sygn. akt II K 67/23,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Łomży do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

M. W. został oskarżony o to, że w dniu [...] 2022 r., około godz. [...] na ul. [...] w Z.,
woj. [...], nie zastosował się do decyzji Starosty Wyszowskiego z dnia [...] r. o znaku [...]

o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami w zakresie kategorii B, w ten sposób, że prowadził w ruchu lądowym samochód osobowy marki [...] o nr rej. [...],

tj. o czyn z art. 180a k.k.

Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2023 r. Sąd Rejonowy w Zambrowie uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu w czynu i za to na mocy art. 180a k.k. skazał go, zaś na mocy art. 180a k.k. z art. 34 § 1 i 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. wymierzył mu karę 10 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania kontrolowanej nieodpłatnej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. W pkt II, na mocy art. 42 § 1a pkt 1 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat. Zasądził w pkt III od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy wynagrodzenie tytułem obrony świadczonej z urzędu, zaś w pkt IV zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa opłatę oraz pozostałe koszty procesu.

Apelację od całości wyroku wniósł obrońca oskarżonego i zarzucił:

- 1) „błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym przyjęciu, iż oskarżony M. W. prowadził pojazd mechaniczny nie stosując się do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami w sytuacji gdy uprawnienia zostały cofnięte w dniu [...] r. bez wskazania daty wskazującej na koniec okresu na jaki cofnięto uprawnienia, a przywrócenie uprawnień cofniętych na okres powyżej jednego roku uzależnione jest od wykazania się posiadaniem odpowiednich kwalifikacji tj. od ponownego zdania egzaminu na prawo jazdy, co w konsekwencji nie odróżnia sytuacji oskarżonego od sytuacji osoby, która nigdy nie miała prawa jazdy,
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym przyjęciu, iż oskarżony posiada uprawnienia do kierowania pojazdami, które zostały mu cofnięte decyzją organu w sytuacji, kiedy zarówno upływ czasu od daty wydania decyzji jak i niemożliwość uzyskania przez oskarżonego stosownego zaświadczenia lekarskiego oraz konieczność zdania ponownego egzaminu na prawo jazdy wskazują, oskarżony nie posiada tych uprawnień i nie może ich odzyskać wobec czego powinien być traktowany jako osoba która nie posiada uprawnień do kierowania pojazdami a nie osoba, której uprawnienia czasowo cofnięto”.

Odwołując się do tych zarzutów obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Zambrowie do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu wywiedzionej apelacji, Sąd Okręgowy w Łomży wyrokiem z dnia 20 września 2023 r., sygn. akt II Ka 207/23,

1. zaskarżone orzeczenie zmienił w ten sposób, że w miejsce czynu przypisanego w pkt I uznał M. W. za winnego tego, że w dniu [...] 2022 r. około godziny [...] na ul. [...] w Z. woj. [...] prowadził po drodze publicznej samochód osobowy marki [...] o nr rej. [...] nie mając do tego uprawnienia, tj. wykroczenia wypełniającego dyspozycję art. 94 § 1 k.w. i na podstawie tego przepisu w zw. z art. 24 § 1 i 3 k.w. wymierzył mu karę 1.000 zł grzywny i uchylił rozstrzygnięcia zawarte w pkt II i IV.
- II. na podstawie art. 94 § 3 k.w. w zw. z art. 29 § 1 i 2 k.w. orzekł wobec M. W. środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych w strefie ruchu lądowego na okres 6 miesięcy,
- III. utrzymał w mocy rozstrzygnięcie z pkt III wyroku.

Kasację w sprawie wniósł Prokurator Generalny, który zaskarżając wyrok Sądu odwoławczego w całości na niekorzyść skazanego zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. oraz art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., polegające na przeprowadzeniu przez Sąd Okręgowy w Łomży nieprawidłowej kontroli odwoławczej orzeczenia Sądu I instancji, zainicjowanej apelacją wniesioną przez obrońcę oskarżonego M. W., poprzez nienależyte rozważenie zawartych w tejże apelacji zarzutów - wskazujących na poczynienie błędnych ustaleń faktycznych i przyjęcie, iż oskarżony kierując pojazdem nie stosował się do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami, przy czym z uwagi na fakt, iż w decyzji administracyjnej z dnia [...] 2007 r. organ nie wskazał końca okresu, na jaki uprawnienia zostały cofnięte, natomiast ich przywrócenie uzależnione jest od wykazania się posiadaniem odpowiednich kwalifikacji, oskarżony winien być traktowany jak osoba, która nigdy prawa jazdy nie posiadała - w następstwie czego doszło do wydania wyroku reformatoryjnego, gdzie jednocześnie wskutek zaniechania wnikliwej i kompletnej oceny ujawnionego w toku rozprawy materiału dowodowego, a zarazem przy wadliwej ocenie znaczenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w przedmiocie obowiązywania M. W. decyzji administracyjnej Starosty Wyszowskiego z dnia [...] 2007 r. o nr [...], Sąd Okręgowy błędnie i całkowicie dowolnie uznał, iż wskazana decyzja jest związana z zakazem prowadzenia pojazdów, orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Wyszowie

w sprawie o sygn. akt II K 61/07, a zatem miała ona moc wiążącą oskarżonego jedynie do dnia 28 stycznia 2009 r., w konsekwencji czego zachowanie M.W. zostało zakwalifikowane jako wykroczenie z art. 94 § 1 k.w., podczas gdy prawidłowa ocena gromadzonych dowodów, w tym zwłaszcza przywołanej decyzji administracyjnej, na której oparł się Sąd I instancji, tj. decyzji z dnia [...] 2007 r. o nr [...], winna prowadzić do wniosku, iż jej mocą uprawnienia do kierowania pojazdami cofnięto M. W. bezterminowo, albowiem została ona wydana na podstawie art. 140 ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, natomiast w związku z orzeczonym wobec wymienionego, wyrokiem Sądu Rejonowego w Wyszku o sygn. akt II K 61/07, środkiem karnym w postaci 2-letniego zakazu prowadzenia pojazdów, obowiązującym do dnia 28 stycznia 2009 r. Starosta Wyszowski, na podstawie m. in. art. 182 § 2 k.k.w., wydał wobec M. W. kolejną decyzję administracyjną, a mianowicie decyzję z dnia [...] 2007 r. o nr [...], a zatem prawidłowa ocena tychże decyzji winna prowadzić do wniosku, że swoim zachowaniem oskarżony zrealizował znamiona występkę z art. 180a k.k., gdzie jednocześnie Sąd *ad quem* nie ustosunkował się w sposób należyty do takiego postąpienia”.

W następstwie tego zarzutu Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Łomży i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Odpowiadając pisemnie na kasację obrońca skazanego wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej i zasądzenie na jego rzecz kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, co umożliwia jej uwzględnienie w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Uznając oskarżonego M. W. za winnego popełnienia czynu z art. 180a k.k. Sąd Rejonowy, w oparciu o decyzję Starosty Wyszowskiego z dnia [...] 2007 r. o nr [...] o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami w zakresie kategorii B oraz informację Starostwa Powiatowego w Myszkowie, wskazał, iż kierując w dniu [...] 2022 r. samochodem osobowym, wymieniony nie zastosował się do opisanej decyzji Starosty Wyszowskiego. W dalszej części uzasadnienia, w pkt 3.1. formularza „Podstawa prawna wyroku”, stwierdził, że oskarżony nie poddał się zleconym badaniom, które umożliwiłyby

mu odzyskanie uprawnień, a tym samym w dniu [...] 2022 r. poruszał się pojazdem mechanicznym wbrew wydanej wobec niego prawomocnej decyzji.

Fakt prowadzenia w dniu [...] 2022 r. przez oskarżonego pojazdu mechanicznego nie był kwestionowany przez strony, jak również bezsporne jest i to, że w dniu [...] 2007 r. Starosta Wyszkowski wydał wobec M. W. decyzję administracyjną o nr [...] o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami kategorii B.

Wydając orzeczenie reformatoryjne, Sąd Okręgowy stwierdził, że: „decyzja dotycząca oskarżonego M. W., na której oparł się Sąd Rejonowy - jako związana z zakazem prowadzenia pojazdów orzeczonym wyrokiem Sądu Rejonowego w Wyszkanie w sprawie II K 61/07 - obowiązywała tylko do dnia 28 stycznia 2009 r. (k. 64), albowiem w tym dniu skończył się także okres obowiązywania zakazu (...)”. W kontekście pisemnych motywów orzeczenia przedstawione stanowisko dowodzi nienależycie przeprowadzonej kontroli odwoławczej, a nadto nie ma umocowania w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, z którego wynika, że wobec M. W. zostały wydane aż trzy prawomocne decyzje administracyjne o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami (k. 6, k. 95-102, k. 136).

Jak zauważył skarżący, Sąd Okręgowy dowolnie przyjął, że powodem wydania orzeczenia organu administracyjnego z dnia [...] 2007 r. były okoliczności, które w rzeczywistości zaważyły na wydaniu decyzji administracyjnej z dnia 26 czerwca 2007 r. (nr decyzji [...]), która nie stanowiła podstawy pociągnięcia oskarżonego przez Sąd meriti do odpowiedzialności karnej za występki z art. 180a k.k.

Z załączonych do akt sprawy decyzji wynika, że:

- Starosta Wyszkowski decyzją z dnia [...] 2007 r. o nr [...] cofnął M. W. uprawnienia do kierowania pojazdami. Decyzja została wydana m. in. na podstawie art. 140 ust. 1 pkt 4 lit b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r. Nr 108 poz. 908 ze zm.). Podstawą jej wydania był fakt niepoddania się przez wymienionego kontrolnemu badaniu lekarskiemu i psychologicznemu, na które został skierowany przez Komendę Powiatową Policji w Wyszkanie (k. 96),
- w dniu [...] 2007 r. pod nr [...] Starosta Wyszkowski, działając na podstawie art. 2 pkt 9 i art. 182 § 2 k.k.w. oraz art. 104 k.p.a., wydał decyzję administracyjną, mocą której cofnął M. W. uprawnienia do prowadzenia pojazdów kat. B. Z treści tej decyzji wynika, iż powodem jej wydania było orzeczenie względem wymienionego, przez Sąd Rejonowy w

Wyszkowie, wyrokiem z dnia [...] 2007 r. w sprawie II K 61/07 środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat (w decyzji jako datę końcową upływu tego okresu podano 28.01.2009 r.). Jednocześnie w decyzji wskazano, że przywrócenie uprawnienia zatrzymanego na okres dłuższy niż 1 rok uzależnione jest od wykazania się posiadaniem wymaganych uprawnień, stąd też „po zakończonym zakazie należy zgłosić się do tut. Wydziału po zaświadczenie na egzamin kontrolny, po wcześniejszym przedłożeniu pozytywnego orzeczenia lekarskiego i psychologicznego” (k.98) ,

- decyzją administracyjną z dnia 23 września 2011 r. o nr [...], na podstawie art. 2 pkt 9 i art. 182 § 2 k.k.w. oraz art. 104 k.p.a., Starosta Wyszkowski ponownie cofnął M. W. uprawnienia do kierowania pojazdami, albowiem Sąd Rejonowy w Pułtusku, wyrokiem z dnia 13 czerwca 2011 r., sygn. akt II W 289/11, orzekł wobec niego środek karny w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na okres 6 miesięcy. Koniec orzeczonej kary upływa z dniem 12.01.2012 r. (k. 100).

W świetle opisanych decyzji Sąd Okręgowy w Łomży błędnie uznał, że powodem wydania decyzji administracyjnej z dnia 5 marca 2007 r. było orzeczenie wobec M. W. środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych.

Analiza treści wskazanych powyżej decyzji administracyjnych prowadzi do wniosku, iż w momencie dokonania czynu będącego przedmiotem postępowania, tj. w dniu [...] 2022 r., w obrocie prawnym istniała tylko jedna decyzja ostatecznie cofająca uprawnienia wymienionemu, a mianowicie decyzja Starosty Wyszkowskiego z dnia [...] 2007 r. o nr [...], na której oparł się Sąd I instancji.

Przepis art. 180a k.k. przewiduje odpowiedzialność karną za zachowanie sprawcy, który prowadzi pojazd mechaniczny na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, nie stosując się do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami. Podzielić należy stanowisko autora kasacji, że warunkiem odpowiedzialności karnej jest nie tyle samo zachowanie polegające na kierowaniu pojazdem bez posiadania uprawnień (taki czyn penalizowany jest przez art. 94 § 1 k.w.), ale zachowanie takie musi być powiązane z niezastosowaniem się do wydanej uprzednio w trybie administracyjnym decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi. „Tak więc przestępstwo z art. 180a k.k. może popełnić tylko osoba, wobec której decyzja administracyjna zapadła i tylko w okresie, na

jaki cofnięto tą decyzją uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi. Zarazem, w okresie uwidocznionym w decyzji o cofnięciu uprawnień osoba, wobec której zapadło takie rozstrzygnięcie nie może ich odzyskać. Cofnięcie uprawnień może nastąpić w drodze decyzji administracyjnej” (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2021 r., V KK 541/20, z dnia 20 listopada 2020 r., V KK 429/20 i z dnia 14 kwietnia 2021 r., V KK 107/21).

Podstawą wydania decyzji administracyjnej o cofnięciu uprawnień przez Starostę był przepis art. 140 ust. 1 pkt 4 lit b ustawy Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r., Nr 108, poz. 908 ze zm.) i niepoddanie się przez M. W. badaniu lekarskiemu i psychologicznemu, a nie wydanie orzeczenia z zakazem prowadzenia pojazdów mechanicznych. W treści omawianej decyzji wskazano jednocześnie, że przywrócenie uprawnień do kierowania pojazdami nastąpi po ustaniu przyczyn, które spowodowały ich cofnięcie.

Decyzja administracyjna będąca następstwem orzeczenia środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, nie może wykraczać poza oznaczony wyrokiem okres, ponieważ nie można w trybie administracyjnym wydłużać okresu obowiązywania represji karnej. Tym samym, po upływie okresu obowiązywania sądowego zakazu prowadzenia pojazdów, kierujący nie odzyskując uprawnień do kierowania pojazdami, nabywa jedynie prawo do ubiegania się o ponowne przyznanie mu takowych uprawnień, stąd w rozumieniu prawa karnego materialnego osoba taka traktowana jest jako nieposiadająca uprawnień. Natomiast w przypadku kierującego pojazdem, w odniesieniu do którego decyzja administracyjna o cofnięciu uprawnień nie była powiązana z sądowym zakazem prowadzenia pojazdów mechanicznych, tylko została orzeczona w konsekwencji innych okoliczności faktycznych, obecnie wymienionych przez ustawodawcę w art. 103 ustawy o kierujących pojazdami (Dz. U. 2023 r., poz. 622) - z wyłączeniem art. 103 ust. 1 pkt 4, który przewiduje właśnie orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów, odzyskanie uprawnień uzależnione jest od spełnienia określonych warunków, jak np.: przedłożenia orzeczenia lekarskiego lub psychologicznego stwierdzającego brak przeciwwskazań do kierowania pojazdami, czy też uzyskania pozytywnego wyniku egzaminu państwowego, po spełnieniu których właściwy starosta wydaje nową decyzję o przywróceniu uprawnień. Jednocześnie decyzja taka ma charakter bezterminowy. Taki właśnie charakter miała decyzja administracyjna nr [...] z dnia 5 marca 2007 r., na mocy której M. W. cofnięto uprawnienia do kierowania pojazdami w związku z

zaniechaniem poddania się kontrolnym badaniom lekarskim i psychologicznym. Zgodnie bowiem z dyspozycją art. 140 ust. 1 pkt 4 lit b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r., Nr 108, poz. 908 ze zm.), wydanie decyzji przez starostę o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami silnikowymi, w razie niepoddania się badaniu lekarskiemu w trybie określonym w art. 122 ust. 1 pkt 3-5 Prawo o ruchu drogowym, ma charakter obligatoryjny. Dopiero po ustaniu przyczyn, które spowodowały cofnięcie uprawnień, starosta jest zobligowany do wydania decyzji o przywróceniu kierowcy uprawnień (art. 140 ust. 2 ustawy).

Do dnia popełnienia zarzucanego M. W. czynu nie poddał się on badaniom lekarskim, na które został skierowany, względnie nie uzyskał z nich pozytywnego wyniku. Nie poddał się także kontrolnemu sprawdzeniu kwalifikacji, potrzeba którego wynikała z faktu, że uprawnienia zostały cofnięte na okres przekraczający 1 rok. W związku z powyższym to decyzja administracyjna z dnia [...] 2007 r. o nr [...], jako decyzja ostateczna, w dalszym ciągu funkcjonuje w obrocie prawnym. Przeprowadzona natomiast przez Sąd Okręgowy w Łomży analiza mocy wiążącej decyzji administracyjnej z dnia 5 marca 2007 r. o nr [...] przez pryzmat dyspozycji art. 182 § 2 k.k.w. jest nietrafna, albowiem przepis ten nie miał zastosowania w postępowaniu związanym z wydaniem przedmiotowego orzeczenia organu administracyjnego.

Opisane uchybienie miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, ponieważ M.W. został uwolniony od odpowiedzialności karnej za występki z art. 180a k.k., którego znamiona wypełnił swoim zachowaniem.

W rezultacie Sąd Najwyższy uwzględniając kasację Prokuratora Generalnego na niekorzyść M. W., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Łomży do ponownego rozpoznania. Rozpoznając ponownie sprawę Sąd weźmie pod uwagę powyższe wskazówki i dokona właściwej kwalifikacji prawnej czynu.

Rozstrzygnięcie o kosztach obrony oskarżonego z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, zapadnie w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[ał]

Waldemar Płóciennik Michał Laskowski Paweł Wiliński